

BOLAJAK XORIJIY TIL O'QITUVCHILARINING ONLAYN KURSLARDAGI PEDAGOGIK AMALIYOTLARI, O'ZGARISHI VA KASBIY O'SISHINI TAKOMILLASHTIRISH NAZARIYASI VA METODIKASI

Nurtayeva Zebuniso

Shahrisabz shahar ixtisoslashtirilgan maktab hodimi

Tezis: Bugungi kunda ta'lim texnologiyalarining jadal rivojlanishi bo'lajak xorijiy til o'qituvchilarining kasbiy o'sishi va malaka oshirishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, onlayn ta'lim va masofaviy pedagogik amaliyotlar yangi imkoniyatlar yaratib, o'quv jarayonining yanada samarali va moslashuvchan bo'lishini ta'minlaydi. Bu jarayonda xorijiy til va adabiyoti bakalavr mutaxassisligi talabalarining o'zgaruvchan talablar va yangi pedagogik metodologiyalarni o'zlashtirishiga alohida e'tibor qaratiladi. Quyida bu jarayonning nazariy va metodik jihatlari yoritiladi.

1. Pedagogik amaliyotning ahamiyati va roli:

Xorijiy til o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishida pedagogik amaliyotlar muhim o'rin tutadi. Onlayn kurslarda o'qituvchilar real vaqt rejimida o'quvchilar bilan muloqot qilish, ularning individual ehtiyojlarini aniqlash va bu ehtiyojlarga mos ravishda ta'lim jarayonini tashkil etish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

2. Onlayn pedagogik amaliyotlarning xususiyatlari:

An'anaviy o'quv jarayonlaridan farqli o'laroq, onlayn pedagogik amaliyotlar masofaviy ta'lim texnologiyalariga asoslanadi. Bu jarayonda o'qituvchilar turli xil texnologik vositalar, masalan, video darslar, sinxron va asinxron muloqotlar, va virtual sinflardan foydalanadi. Bu esa o'qituvchining o'qitish uslublarini takomillashtirish va talabalar bilan samarali muloqot qilish ko'nikmalarini kuchaytiradi.

3. Kasbiy o'sishni takomillashtirishning nazariy asoslari:

Bo'lajak xorijiy til o'qituvchilarining kasbiy o'sish nazariyasi Dewey va Kolbning tajribali o'rganish nazariyalariga asoslanadi. Ushbu nazariyalarga ko'ra, o'qituvchilar o'z pedagogik amaliyotlari orqali bilimlarni amalda sinovdan o'tkazish va o'z faoliyatlarini muntazam ravishda tahlil qilish orqali rivojlanadilar. Onlayn ta'limda bu jarayonni doimiy ravishda qayta ko'rib chiqish va yangi metodlarni sinovdan o'tkazish imkoniyati mavjud.

4. Kasbiy o'sishda o'zgarish va adaptatsiya jarayonlari:

Bo'lajak o'qituvchilar onlayn pedagogik amaliyotlar davomida zamonaviy ta'lim texnologiyalari va o'qitish metodlarining tezkor o'zgarishlariga moslashish zaruriyatiga duch keladilar. Bu esa ularning moslashuvchanligi va kasbiy layoqatini oshiradi. Shuningdek, o'quv dasturlari va o'quv materiallarini moslashuvchan tarzda yangilab borish, ularni talabalarining ehtiyojlariga moslashtirish o'qituvchilarning ijodiy imkoniyatlarini kengaytiradi.

5. **Onlayn ta'limda aks ettirish va tahlil qilish ko'nikmalarining rivoji:**

Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy o'sishida o'z faoliyatini tahlil qilish va o'z-o'zini baholash muhim rol o'ynaydi. Onlayn kurslarda aks ettirish va tahlil qilish imkoniyatlari kengayadi, bu esa o'qituvchilarning o'z bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda yaxshilab borishlariga xizmat qiladi. Ular onlayn darslar orqali o'zining dars berish uslubini tahlil qilib, talabalar bilan bog'lanishning samaradorligini oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

6. **Kasbiy rivojlanish va ta'limda raqamli ko'nikmalar:**

Zamonaviy xorijiy til o'qituvchilari uchun raqamli ko'nikmalar muhim ahamiyatga ega. Onlayn kurslar orqali o'qituvchilar virtual ta'lim resurslaridan foydalanish, raqamli o'quv materiallarini yaratish va ulardan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu esa ularning kasbiy o'sishi va ta'lim sifatini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xorijiy til va adabiyoti bakalavr mutaxassisligi misolida onlayn kurslarning ahamiyati

Xorijiy til va adabiyoti bakalavr mutaxassisligi o'quv jarayonida talabalarga nafaqat til bilimlarini, balki pedagogik ko'nikmalarni shakllantirish, xorijiy adabiyot va madaniyatni chuqur o'rganish imkonini beradi. Ushbu yo'nalishda onlayn kurslar o'ziga xos o'rin tutadi. Ular talabalarining ta'lim jarayonini diversifikatsiya qilish, mustaqil o'qishni rivojlantirish va malakali o'qituvchi bo'lish yo'lidagi tayyorgarlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Quyida xorijiy til va adabiyoti bakalavr mutaxassisligi misolida onlayn kurslarning pedagogik va kasbiy rivojlanish uchun ahamiyatini ko'rib chiqamiz:

1. Til kompetensiyalarini rivojlantirish

Xorijiy til va adabiyot yo'nalishi bo'yicha ta'lim oluvchi talabalar uchun til ko'nikmalarini rivojlantirish onlayn kurslar orqali yuqori samaradorlikka ega bo'ladi. Ushbu kurslar:

- **Interaktiv darslar:** Talabalar onlayn darslar orqali real vaqt rejimida xorijiy til o'qituvchilaridan bilim olishadi, bu jarayon talabalarni darsga faol jalb qiladi.
- **Ovozli va yozma mashqlar:** Onlayn platformalar talabalar uchun turli xil ovozli va yozma mashqlarni taklif etadi. Talabalar tinglash, yozish, o'qish va gapirish ko'nikmalarini interaktiv darslar yordamida mustahkamlashadi.
- **Native o'qituvchilar bilan muloqot:** Talabalar xorijiy til bo'yicha mutaxassislar bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa ularning nutqiy va grammatik mahoratini sezilarli darajada yaxshilaydi.

2. Adabiy va madaniy bilimlarni chuqurlashtirish

Xorijiy adabiyot va madaniyat o'rganish onlayn platformalar orqali yanada qiziqarli va boy mazmunli bo'lishi mumkin. Talabalar turli manbalar va vositalar orqali jahon adabiyoti namunalari bilan yaqindan tanishish imkoniyatiga ega bo'ladilar:

- **Onlayn kutubxonalar va resurslar:** Talabalar dunyoning yetakchi universitetlari kutubxonalariga, elektron kitoblar va ilmiy manbalarga kirishlari mumkin. Bu esa xorijiy adabiyotlarni chuqurroq o'rganish imkoniyatini beradi.

- **Madaniy kontentlar:** Onlayn kurslar orqali talabalar xorijiy madaniyat va adabiyotni videolar, dokumental filmlar va multimedia materiallar yordamida o'rganadilar. Bu esa nafaqat til o'rganishga, balki madaniy kontekstni tushunishga yordam beradi.

3. Pedagogik ko'nikmalarni shakllantirish

Xorijiy til va adabiyoti mutaxassisligi bo'yicha ta'lim olayotgan talabalar uchun pedagogik amaliyotlar muhim ahamiyatga ega. Onlayn kurslar o'qituvchi bo'lish uchun zarur bo'lgan quyidagi ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi:

- **Ta'lim texnologiyalari va vositalarini qo'llash:** Onlayn kurslar orqali talabalar ta'lim berishda qo'llaniladigan zamonaviy texnologiyalar va o'quv platformalari bilan ishlashni o'rganadilar. Ular PowerPoint, Zoom, Google Classroom, Moodle kabi vositalardan qanday foydalanishni tushunadilar, bu esa ularning kelgusida masofaviy ta'lim berish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

- **Dars rejalashtirish:** Onlayn kurslar darslarni qanday rejalashtirish, maqsad va vazifalarni to'g'ri belgilash, talabalarning bilim darajasini nazorat qilish va baholash bo'yicha amaliy ko'nikmalar beradi.

- **Interaktiv uslublarni o'rganish:** Xorijiy til o'qitishning interaktiv metodlari, masalan, muloqotga asoslangan yondashuvlar va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish, onlayn ta'limda samarali amalga oshiriladi.

4. Mustaqil ta'limni rivojlantirish

Xorijiy til va adabiyoti mutaxassisligi talabalari uchun mustaqil o'qish va o'zini-o'zi rivojlantirish juda muhim. Onlayn kurslar bu jarayonni yanada samarali qilishga imkon beradi:

- **Moslashuvchan ta'lim:** Onlayn ta'lim talabalarga o'zlari uchun qulay vaqtda o'qish imkoniyatini beradi. Bu ularga mustaqil tarzda bilim olishni va o'quv jarayonini boshqarishni o'rgatadi.

- **O'quv materiallari boyligi:** Onlayn kurslar boy didaktik materiallar, testlar va vazifalar bilan ta'minlanadi, bu esa talabalar uchun bilimlarni chuqurlashtirish va mustaqil ravishda qo'shimcha materiallar bilan ishlash imkoniyatini yaratadi.

5. Xalqaro aloqalarni rivojlantirish

Xorijiy til va adabiyoti talabalari uchun xalqaro tajriba muhim omildir. Onlayn kurslar xalqaro darajada bilim olish, boshqa mamlakat talabalari bilan fikr almashish va xalqaro loyihalarda ishtirok etish imkonini beradi:

- **Xalqaro platformalar orqali bilim olish:** Talabalar xalqaro onlayn ta'lim platformalari orqali nafaqat xorijiy o'qituvchilar, balki boshqa mamlakatlardan kelgan tengdoshlar bilan ham muloqot qilish imkoniga ega. Bu esa ularning ko'nikmalarini rivojlantirishga hissa qo'shadi.

- **Tajriba almashish:** Xalqaro miqyosdagi onlayn kurslar talabalarga turli pedagogik yondashuvlar bilan tanishish va ularni amaliyotga tadbiq etish imkonini beradi.

Xulosa:

Bo'lajak xorijiy til o'qituvchilarining onlayn kurslardagi pedagogik amaliyotlari ularning kasbiy o'sish jarayonida muhim o'rin tutadi. Bu jarayon pedagogik faoliyatni doimiy ravishda yangilab, o'zgaruvchan ta'lim muhiti bilan moslashishni talab qiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni o'zlashtirish, dars berish jarayonini tahlil qilish va moslashuvchan yondashuvlarni qo'llash xorijiy til o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishiga asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://buxdu.uz/62-ingliz-adabiyotshunosligi-kafedras/3710/3710-ingliz-adabiyotshunosligi-kafedras/>
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/bo-lg-usi-xorijiy-til-o-qituvchilarida-fanlararo-hamkorlik-asosida-mediamadaniyatni-shakllantirishning-ilmiy-pedagogik-mazmuni-va>
3. <https://abt.uz/blog/onlayn-talimning-afzalliklari>
4. <https://uzmarkaz.uz/ru/news/masofaviy-talimning-afzalliklari-va-qulayliklari>
5. https://uz.wikipedia.org/wiki/Elektron_ta%27lim
6. <https://buxdu.uz/62-ingliz-adabiyotshunosligi-kafedras/3710/3710-ingliz-adabiyotshunosligi-kafedras/>
7. <https://lex.uz/ru/docs/-5431845?ONDATE=03.08.2022>
8. https://uniwork.buxdu.uz/resurs/17005_1_28B68F85DDC17AC103E2EA5F220B62983BDEF0F6.pdf
9. https://www.tsuull.uz/sites/default/files/global_talim_maqolalar_toplami_05.05_2023.pdf
10. <http://ilmiyanjumanlar.uz/uploads/conferences/0022/3.1.pdf>
11. <https://cyberleninka.ru/article/n/tinglab-tushunish-ko-nikmasini-audiovizual-vositalar-yordamida-rivojlantirishda-zamonaviy-vositalar>
12. https://renessans-edu.uz/files/books/2023-10-07-06-59-36_ca491ade7c95ef264194232377f27a32.pdf
13. https://api.scienceweb.uz/storage/publication_files/7639/21399/65cc5c553f66a_2022%20BIOLOGIYANI%20%E2%80%99QITISHDA%20KOMPETE NSIYALI%20YONDASHUVNI%20AMALGA.pdf